

- мисловості. – 2015. – № 2. – С. 68–75 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/econprg_2015_2_6.
10. Юрий С.И. Фискальная и стимулирующая эффективность упрощенных режимов оподаткування для частных підприємств / С.И. Юрий,

- О.Р. Квасовський // Финансы Украины. – 2002. – № 8. – С. 63–70. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
12. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.treasury.gov.ua/>.

УДК 339.187.62

Микитюк О.Л.

*аспірант кафедри управління фінансово-економічною безпекою
Університету економіки та права «КРОК»*

МЕХАНІЗМ ОРГАНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ЛІЗИНГОВИХ ОПЕРАЦІЙ

Статтю присвячено дослідженню підходів до організації системи економічної безпеки суб'єктів господарювання під час здійснення лізингових операцій. Охарактеризовано та обґрунтовано концептуальні взаємозв'язки в процесі менеджменту економічної безпеки суб'єкта господарювання. Представлено оцінку впливу на лізингоодержувача зміни суми лізингових платежів.

Ключові слова: система економічної безпеки, суб'єкти господарювання, лізингові операції, система менеджменту економічної безпеки.

Микитюк А.Л. МЕХАНИЗМ ОРГАНИЗАЦИИ СИСТЕМЫ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ СУБЪЕКТОВ ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ ПРИ ОСУЩЕСТВЛЕНИИ ЛИЗИНГОВЫХ ОПЕРАЦИЙ

Статья посвящена исследованию подходов к организации системы экономической безопасности субъектов хозяйствования при осуществлении лизинговых операций. Охарактеризованы и обоснованы концептуальные взаимосвязи в процессе управления экономической безопасностью предприятия. Представлена оценка воздействия на лизингополучателя изменения суммы лизинговых платежей.

Ключевые слова: система экономической безопасности, предприятия, лизинговые операции, система менеджмента экономической безопасности.

Mikitiuk A.L. ORGANIZATION MECHANISM OF ECONOMIC SECURITY SYSTEM OF ECONOMIC ENTITIES IN THE COURSE OF LEASING TRANSACTIONS

The article is devoted to research of approaches to organization of economic security system of economic entities in the course of leasing transactions. Conceptual interrelations in the process of enterprise economic security management are characterized and grounded. The assessment of changes in amount of lease payments' impact on lease is presented.

Keywords: economic security system, enterprises, leasing transactions, economic security management system

Постановка проблеми. Базові засади державної політики в умовах євроінтеграції України до Європейського співтовариства забезпечуються розробкою і впровадженням стимулюючих заходів з підвищення рівня конкурентоспроможності суб'єктів господарювання.

У діючих економічних умовах підвищення конкурентоспроможності формується за рахунок інвестиційних механізмів, насамперед лізингу.

Актуальність питання економічної безпеки лізингової компанії обумовлене багатьма ризиками: нестабільністю економічної та політичної ситуації, непрогнозованістю поведінки партнерів, непередбачуваністю змін у законодавстві, технологічним прогресом, невизначеністю потреб потенційних клієнтів, погодними умовами, неточністю інформації тощо. Натомість досягнення та підтримка бажаного рівня економічної безпеки в заданих межах дають змогу не тільки зберегти свою частку ринку або досягти зростання вартості підприємства, але й отримати перевагу над конкурентами, підвищити конкурентоспроможність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогодні проблема дослідження теоретичних і практичних аспектів основних принципів, підходів до створення та оптимальної організації системи економічної безпеки є досить актуальною та розглядається в роботах багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців, таких як: В. Алькема [1], Л. Гнілицька [2], В. Грушко [3],

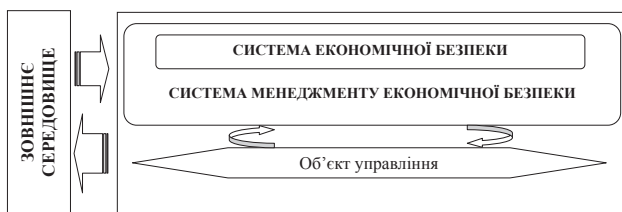
О. Захаров [5], А. Могільний [4], С. Покропивний [6], П. Пригунов [9], С. Черкасова [11], Л. Шваб [12], Шемаєва [13], Л. Ярочкін [14] та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Забезпечення надійної системи економічної безпеки суб'єктів господарювання дає можливість швидко локалізувати та виявити зовнішні та внутрішні загрози їх діяльності. Зазначене зумовлює необхідність поглиблення наукових досліджень у напрямі обґрунтування механізму організації системи економічної безпеки суб'єктів господарювання під час здійснення лізингових операцій.

Мета статті полягає у дослідженні особливостей механізму організації системи економічної безпеки суб'єктів господарювання під час здійснення лізингових операцій, а також визначенні можливостей для сприятливого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Створення ефективної динамічної системи заходів вимагає належного моніторингу і повноцінної діяльності з гарантування економічної безпеки суб'єктів господарювання. Вона має бути спрямована на досягнення стійкого функціонування і розвитку, своєчасну мобілізацію і раціональне використання ресурсного забезпечення в умовах дії зовнішніх і внутрішніх загроз. У разі системного підходу як вхідні впливи розглядають сукупність економічних інтересів, цілей суб'єкта господарювання, загроз, а виходами є різновиди станів суб'єкта господарювання. Концептуальна схема

управління процесом забезпечення економічної безпеки суб'єкта господарювання на підставі вхідних впливів із боку зовнішнього середовища й об'єкта управління характеризує керуючі впливи, які надходять на його вхід (рис. 1).

Рис. 1. Концептуальні взаємозв'язки в процесі менеджменту економічної безпеки суб'єкта господарювання [8, с. 45]

Під час дослідження безпеки важливим є поділ чинників на ті, що позитивно і негативно впливають на результати функціонування підприємства. При цьому негативними є загрози фінансово-господарській діяльності, тобто сукупність умов, процесів, чинників, які перешкоджають реалізації економічних інтересів (ідеться про місію і цілі на відповідному етапі життєвого циклу) чи створюють небезпеку для суб'єкта господарювання. Крім того, загрозу економічній безпеці можна розглядати як збиток, показник якого характеризує рівень зниження (втрати) економічного потенціалу торговельного підприємства за досліджуваний період.

Виявлення і вживання заходів, спрямованих на запобігання загрозам економічної безпеки, припускає систематичну аналітичну і прогностичну діяльність з аналізу стану підприємства в результаті виконання його стратегічних рішень під впливом усіх тенденцій і процесів, включаючи зміну попиту на товари, обсяги інвестицій тощо.

Для того щоб детально проаналізувати організацію економічної безпеки суб'єктів господарювання під час здійснення лізингових операцій, наведемо приклад із вихідними даними.

Так, укладено договір фінансового лізингу з лізингоодержувачем терміном на чотири роки з двома виплатами лізингових платежів щорічно, рівномірним відшкодуванням вартості лізингового майна за норми амортизації 10% від залишкової вартості об'єкта лізингу. Первісна балансова вартість лізингового майна становить 240 000 грн. Викуп об'єкта лізингу здійснюється за його залишковою вартістю на момент закінчення договору лізингу.

На підготовчому етапі оформлюється заявка лізингоотримувача. Вона складається в довільній формі, але в ній обов'язково повинні бути зазначені: ідентифікаційні дані лізингоодержувача, найменування, комплектність та вартість обладнання, строк лізингу, можливий постачальник (продавець) обладнання, мета його використання, стан забезпеченості проекту управлінським персоналом, виробничим приміщенням, постачальниками сировини та обіговими коштами, наявність гарантій виконання своїх зобов'язань за договором лізингу лізингоодержувачем. Заявка складається та підписується на конкретну дату керівником із зазначенням усіх необхідних реквізитів та скріплюється печаткою. Заявник підтверджує та гарантує, що вся інформація, яка міститься в заявці, є достовірною.

Водночас із заявкою або після прийняття лізингоодавачем рішення про її розгляд потенційний лізингоодержувач надає всі документи, необхідні лізинговій компанії для оцінки проекту. У стандартний набір документів входять:

- нотаріально засвідчені копії установчих документів та свідоцтва про державну реєстрацію;
- копії довідки про взяття на облік у державній податковій інспекції за місцезнаходженням заявника;
- фінансова звітність підприємства-заявника на дату подання заявки та загальна інформація, що характеризує фінансовий стан заявника (баланс за останній рік та/або чотири останніх квартали, розшифровки дебіторської та кредиторської заборгованості, товарів, відвантажених по балансу на останню звітну місячну дату, довідки та виписки з обслуговуючого банку про видані підприємству гарантії, про відсутність заборгованості по виданих кредитах);
- економічне обґрунтування та аналіз ефективності угоди (бізнес-план);
- ідентифікаційні дані на особу, уповноважену на підписання договору лізингу (наказ про призначення, витяг із протоколу чи інші документи про призначення/обрання на посаду, витяг з установчих документів або довіреність на право підписання договору);
- пропозиції щодо можливого гарантійного забезпечення угоди та документи, пов'язані із забезпеченням зобов'язань за договором лізингу (документи, що підтверджують право власності на предмет застави, документи про набуття цінних паперів, що пропонуються в заставу, банківська гарантія, договір, за яким вона надавалась, тощо).

Після одержання всіх необхідних документів лізингодавець здійснює їх формальну перевірку та проводить усебічну експертизу лізингового проекту із залученням, за необхідності, незалежних експертів. Попередньо аналізуються початкова вартість предмета лізингу, тривалість лізингової операції, можливі схеми виплати лізингових платежів, їх періодичність, розмір авансу, залишкова вартість майна. Формується пакет документів, що надаються лізингодавцем кредитор (позичальнику) для одержання кредиту (позики) з метою повного або часткового фінансування лізингової операції. Проводиться з усіма зацікавленими особами розробка проекту договору лізингу та супутніх договорів, що забезпечують лізингову операцію. Здійснюється перевірка наявності документів, що підтверджують право потенційного лізингоодержувача на використання виробничих приміщень, в яких передбачається експлуатувати об'єкт лізингу, ліцензій на запланований вид господарської діяльності. Вивчаються питання, пов'язані із сертифікацією запланованої до випуску продукції, і ступінь готовності майбутнього лізингоодержувача до виконання комплексу робіт, пов'язаних із ліцензуванням та сертифікацією. Аналізується стан ринку в частині запланованої до випуску продукції (робіт, послуг), перевіряється відповідність одержаної при цьому інформації даним, що містяться в бізнес-плані лізингоодержувача, з метою визначення його реальності.

На основі наданих лізингоодержувачем фінансових документів здійснюються всебічна оцінка його поточного фінансового стану та прогноз його зміни в результаті реалізації договору лізингу. Висновок про платоспроможність лізингоодержувача та ефективність лізингової операції з наступним висновком про доцільність реалізації інвестиційного проекту, що розглядається, робить лізингодавець з урахуванням юридичних та економічних аспектів діяльності лізингоодержувача: наявності обов'язкових реєстраційних документів, що підтверджують правосуб'єктність лізингоодержувача, існування необхідної для господарської діяльності інфраструктури; ведення бухгалтерського та податкового обліку; динаміки розвитку підприємства, стану гос-

подарської діяльності підприємства; маркетингового опрацювання проекту; обґрунтованості вибору продавця (постачальника), виду обладнання, його вартості; аналізу ринків сировини та збуту продукції.

Проблема правильної оцінки платоспроможності лізингодержувача виникає через нестабільність вітчизняної економіки, необхідність оцінки не стільки поточного стану лізингодержувача, скільки його майбутнього фінансового становища, оскільки договір лізингу укладається на тривалий строк.

В якому обсязі проводити оцінку фінансового стану підприємства-лізингодержувача, перспектив його розвитку, лізингодавець вирішує залежно від запланованого обсягу капітальних вкладень у рамках інвестиційного проекту, що розглядається.

Однією з головних переваг лізингових операцій, окрім можливості користування об'єктом лізингу без сплати його вартості, є гнучкість лізингових платежів. Методика розрахунку лізингових платежів повинна бути проста і зрозуміла користувачам, а розмір і порядок сплати лізингових платежів є істотними умовами договору лізингу.

Завдання полягає у визначенні розміру кожної сплати, загальної суми лізингових платежів та вар-

тості викупу лізингового майна. Вирішенню цього завдання сприяє графік лізингових платежів (табл. 1).

Регулярні постійні платежі передбачають виплату однакової суми лізингового платежу через однакові проміжки часу. Такий механізм припливу (відпливу) грошей має назву ануїтету або ренти. Сума щомісячного лізингового платежу (A) розраховується за формулою [10, с. 189]:

$$A = \left(P - S \frac{1}{(1+i)^n} \right) \times \left(\frac{i}{1 - (1+i)^{-n}} \right), \quad (1)$$

де P – вартість предмету лізингу (якщо договором передбачено авансовий платіж, то до уваги береться вартість за мінусом суми авансового платежу);

S – залишкова (викупна) вартість предмету лізингу. При цьому слід зазначити, що незалежно від методу розрахунку чим вищою буде викупна вартість предмету лізингу, тим більший розмір процентів сплатить лізингоотримувач і отримає лізингова компанія;

i – відсоткова ставка за період (у розрахунках річну відсоткову ставку ділять на кількість періодів лізингу в році. Так, для щомісячних лізингових платежів річну відсоткову ставку необхідно розділити на 12);

n – строк лізингу по місяцях, кварталах, роках (загальна кількість лізингових платежів).

Таблиця 1

Графік сплати лізингових платежів у разі періодичного рівномірного відшкодування вартості лізингового майна, грн. [10]

Номер платежу	Залишкова вартість майна	Відшкодування вартості майна	Лізинговий відсоток	Лізинговий платіж
1	240 000	24 000	24 000	48 000
2	216 000	24 000	21 600	45 600
3	192 000	24 000	19 200	43 200
4	168 000	24 000	16 800	40 800
5	144 000	24 000	14 400	38 400
6	120 000	24 000	12 000	36 000
7	96 000	24 000	9 600	33 600
8	72 000	24 000	7 200	31 200
Разом	48 000	192 000	124 800	316 800

Таблиця 2

Графік сплати лізингових платежів у разі нерівномірного відшкодування вартості лізингового майна, грн. [10]

Номер платежу	Залишкова вартість майна	Відшкодування вартості майна	Лізинговий відсоток	Лізинговий платіж
1 випадок				
1	240 000	32 000	24 000	56 000
2	208 000	16 000	20 800	36 800
3	192 000	32 000	19 200	51 200
4	160 000	16 000	16 000	32 000
5	144 000	32 000	14 400	46 400
6	112 000	16 000	11 200	27 200
7	96 000	32 000	9 600	41 600
8	64 000	16 000	7 200	22 400
Разом	48 000	192 000	121 600	313 600
2 випадок				
1	240 000	32 000	24 000	40 000
2	224 000	16 000	22 400	54 400
3	192 000	32 000	19 200	35 200
4	172 000	16 000	17 600	49 600
5	144 000	32 000	14 400	30 400
6	128 000	16 000	12 800	44 800
7	96 000	32 000	9 600	25 600
8	80 000	16 000	8 000	40 000
Разом	48 000	192 000	128 000	320 000

Загальна сума лізингових платежів обраховується як добуток отриманого лізингового платежу та кількості періодів лізингу.

Як випливає з даних табл. 1, загальна сума лізингових платежів становить 316 800 грн., із них 192 000 грн. – відшкодована вартість майна. Залишкова вартість цього майна, за якою має бути здійснений його викуп, дорівнює 48 000 грн.

Вплив нерівномірного розподілу суми річного відшкодування вартості лізингового майна між окремими сплатами на розмір і загальну суму платежів відображають дані табл. 2. Нехай у першому випадку на перше півріччя припадає $2/3$ річних амортизаційних відрахувань, на друге – $1/3$, а в іншому – навпаки.

Нерегулярною називають сплату лізингових платежів, що здійснюються в різних сумах за різні проміжки часу. Ініціатива щодо застосування нерегулярних платежів найчастіше надходить від лізингоотримувача. Це здебільшого пов'язано із сезонністю бізнесу компанії-лізингоотримувача або ж зі стратегією одночасного інвестування значної суми грошових коштів в оборот для стрибкоподібного росту бізнесу чи для виконання привабливого контракту.

Зазвичай лізингоотримувач пропонує погодити графік, в якому лізингові платежі є незначними в перші періоди лізингу і швидко зростають через певний проміжок часу. Слід зазначити, що під час застосування банківських кредитів є схожа схема, яка передбачає відстрочення сплати тіла кредиту за обов'язкової щомісячної сплати відсотків за користування ним. У такому разі зарібок лізингової компанії переважно буде більшим, ніж під час застосування схем регулярних платежів. Необхідно також зазначити, що збільшується ризик, пов'язаний із невиконанням клієнтом договору лізингу, тому лізингова компанія завжди збільшить відсоток із лізингу на премію за ризик дефолту за контрактом [10, с. 190].

У практиці також виникають ситуації, коли клієнт бажає швидше розрахуватися за предмет лізингу і, як наслідок, сплатити менше відсотків лізинговій компанії. При цьому клієнт пропонує погодити графік платежів, в якому розмір лізингових платежів у перші періоди є досить значним, а через деякий період різко зменшується. У такому разі сума отриманих лізингодавцем відсотків буде меншою, ніж під час застосування схеми регулярних платежів. Зважаючи на це, лізингова компанія і в цьому разі має збільшити відсоток за лізинг на компромісну величину. Збільшення відсоткової ставки спричинене тим, що за такої схеми лізингова компанія недоотримує частину доходів порівняно із застосуванням ануїтету або іншої схеми регулярних платежів.

Порядок розрахунку нерегулярних лізингових платежів для договору фінансового лізингу розпочинається з графіку лізингових платежів. Розподіл платежу на погашення вартості майна та відсотки проводиться послідовно за вже відомою формулою [10, с. 191]:

$$D_t = A - D_{t-1} \times i, \quad (2)$$

де D_t – сума, яка відноситься в погашення вартості майна в періоді $t = 1, \dots, n$; D_{t-1} – залишок заборгованості за предмет лізингу на кінець періоду $t - 1$.

Останнім лізинговим платежем досягається рівність сум виплат і заборгованості за предмет лізингу. Для визначення останнього лізингового платежу необхідно продисконтувати (привести до теперішньої вартості) потік лізингових платежів за винятком останнього платежу, оскільки він на цей час ще невідомий, знайти арифметичну різницю між вартістю майна та продисконтованою сумою лізингових платежів. Ця різниця буде становити теперішню вартість останнього лізингового платежу. Для графіку необхідно розрахувати її майбутню вартість. Сума дисконтованих лізингових платежів (A_t) розраховується за формулою [10, с. 192]:

Таблиця 3

Графік сплати лізингових платежів у разі відстрочки платежу, грн. [10]

Номер платежу	Залишкова вартість майна	Відшкодування вартості майна	Лізинговий відсоток	Лізинговий платіж
1	240 000	-	-	-
2	240 000	-	-	-
3	240 000	30 000	19 200 + 48 000	102 000
4	210 000	30 000	21 000	51 000
5	180 000	30 000	18 000	48 000
6	150 000	30 000	15 000	45 000
7	120 000	30 000	12 000	42 000
8	90 000	30 000	9 000	39 000
Разом	60 000	180 000	147 000	327 000

Таблиця 4

Графік сплати лізингових платежів у разі застосування авансового платежу, грн. [10]

Номер платежу	Залишкова вартість майна	Відшкодування вартості майна	Лізинговий відсоток	Лізинговий платіж
Аванс	240 000	40 000	-	40 000
1	200 000	20 000	20 000	40 000
2	180 000	20 000	18 000	38 000
3	160 000	20 000	16 000	36 000
4	140 000	20 000	14 000	34 000
5	120 000	20 000	12 000	32 000
6	100 000	20 000	10 000	30 000
7	80 000	20 000	8 000	28 000
8	60 000	20 000	6 000	26 000
Разом	40 000	200 000	10 4000	304 000

$$\sum_{t=1}^{n-1} A_t \frac{1}{(1+i)^t}, \quad (3)$$

Розмір останнього лізингового платежу (A_n) розраховується за формулою:

$$A_n = \left(P - S \frac{1}{(1+i)^n} - \sum_{t=1}^{n-1} A_t \frac{1}{(1+i)^t} \right) \times (1+i)^n \quad (4)$$

Із даних табл. 2 видно, що за однакової суми відшкодування вартості лізингового майна (192 000 грн.) менша сума лізингового відсотка і всього лізингового платежу буде тоді, коли швидше відшкодовується вартість об'єкта лізингу (більша частина амортизаційних відрахувань сплачується в першому півріччі кожного року).

Розглянемо, як впливають на суму лізингових платежів для лізингодержувача відстрочка платежів першого року (табл. 3) та сплата авансового платежу (табл. 4).

У разі відстрочки платежів першого року відкладається відшкодування вартості лізингового майна. Щодо лізингового відсотка, то лізингодержувач має відшкодувати лізингодавцеві втрачені надходження, тому на момент першої сплати виникає заборгованість лізингодержувача, сума якої додається до суми першого лізингового платежу.

У зв'язку зі зменшенням кількості платежів збільшується норма амортизації майна. Внесення авансового платежу, навпаки, зумовлює зменшення норм амортизації.

Отже, у разі подовження терміну лізингу ще на один рік в обох випадках (табл. 3, 4) одночасно завершиться відшкодування вартості лізингового майна. Тобто дані табл. 3, 4 є порівняними. При цьому помітно, що внесення авансового платежу виявляється більш вигідним для лізингодержувача, ніж використання відстрочки платежів. Цей висновок повністю відповідає раніше зробленому висновку за даними табл. 2.

У разі прискореної амортизації за рахунок відшкодування протягом першого року 40% вартості майна (по 20% на 1-й і 2-й платежі) та рівномірної

амортизації залишкової вартості загальна сума лізингових платежів зменшилася на $316\ 800 - 306\ 600 = 10\ 200$ грн. (табл. 5).

У разі застосування варіанта сплати залишкової вартості лізингового майна під час дії договору лізингу, згідно з прийнятими стандартними умовами за чотири роки (вісім платежів) відшкодовується вартість лізингового майна на загальну суму $24\ 000 \times 8 = 192\ 000$ грн.

Залишкова вартість цього майна становить $240\ 000 - 192\ 000 = 48\ 000$ грн. Розрахунок лізингових платежів за рівномірної передплати залишкової вартості майна наведено в табл. 6.

Згідно з даними табл. 6, сума лізингових платежів становить 348 000 грн., тоді як за стандартним варіантом (табл. 1) загальна сума платежів та викупу майна за залишковою вартістю дорівнює $316\ 800 + 48\ 000 = 364\ 800$ грн., тобто на 16 800 грн. більше.

Отже, поступове відшкодування залишкової вартості (вартості викупу) лізингового майна протягом дії договору лізингу є економічно ефективним.

Різноманітність видів і форм лізингових платежів забезпечує сторонам лізингової угоди можливість вибору найбільш прийняттого варіанту. Вважається, що загальна сума лізингових платежів дає змогу оцінити (як лізингодавцю, так і лізингоотримувачу) вартість лізингового проекту. Варіюванням змінних значень забезпечується набуття оптимального значення загальної суми лізингових платежів. Щодо вартості лізингового проекту, то з економічної точки зору вона повинна бути порівняна з вартістю альтернативних варіантів фінансування цього ж проекту.

Після прийняття позитивного результату про платоспроможність потенційного лізингодержувача лізингодавець переходить до другого етапу – юридичного оформлення угоди.

На цьому етапі оформлюється заявка-наряд на поставку обладнання, яка направляється лізинговою компанією постачальнику предмета лізингу, із зазна-

Таблиця 5

Графік сплати лізингових платежів у разі прискореної амортизації об'єкта лізингу, грн. [10]

Номер платежу	Залишкова вартість майна	Відшкодування вартості майна	Лізинговий відсоток	Лізинговий платіж
1	240 000	48 000	24 000	72 000
2	192 000	48 000	19 200	67 200
3	144 000	18 000	14 400	32 400
4	126 000	18 000	12 600	30 600
5	108 000	18 000	10 800	28 800
6	90 000	18 000	9 000	27 000
7	72 000	18 000	7 200	25 200
8	54 000	18 000	5 400	23 400
Разом	36 000	204 000	102 600	306 600

Таблиця 6

Графік сплати лізингових платежів у разі авансування викупу об'єкта лізингу за залишковою вартістю, грн. [10]

Номер платежу	Залишкова вартість майна	Відшкодування вартості майна	Авансування викупу об'єкта лізингу	Лізинговий відсоток	Лізинговий платіж
1	240 000	24 000	6 000	24 000	54 000
2	210 000	24 000	6 000	21 000	51 000
3	180 000	24 000	6 000	18 000	48 000
4	150 000	24 000	6 000	15 000	45 000
5	120 000	24 000	6 000	12 000	42 000
6	90 000	24 000	6 000	9 000	39 000
7	60 000	24 000	6 000	6 000	36 000
8	30 000	24 000	6 000	3 000	33 000
Разом	0	192 000	48 000	108 000	348 000

ченням юридичної та фактичної адреси лізингоодержувача, найменування, кількості, ціни та інших необхідних параметрів предмета лізингу, строку та місця поставки предмета лізингу. за необхідності виконання додаткових робіт (наприклад, зі встановлення, монтажу тощо) до заявки-наряду додається технічне завдання на виконання цих робіт. Після одержання постачальником заявки-наряду останній повідомляє лізингодавця про його одержання та готовність до виконання. Лізингова компанія направляє також заявку до банку про надання кредиту на придбання предмета лізингу.

Після укладення договорів купівлі-продажу, лізингу та передачі лізингового майна в експлуатацію настає третій – експлуатаційний – етап лізингової угоди.

Приймання предмета лізингу в експлуатацію оформлюється актом приймання-передачі, який підписується представниками постачальника (або лізингодавця) та лізингоодержувача. Для сторін договору лізингу має велике значення дата приймання-передачі предмета лізингу, оскільки з цього моменту до лізингоодержувача переходять ризики випадкової загибелі чи пошкодження предмета лізингу, права володіння та користування предметом лізингу, а також із цього моменту починають нараховуватись лізингові платежі.

В акті обов'язково повинно бути засвідчено, що поставлене майно відповідає всім вимогам, що є в заявці-наряді, повністю укомплектоване, цілісне, придатне до використання. Підписуючи разом із представником постачальника та лізингодавця акт приймання обладнання, лізингоодержувач підтверджує належну поставку предмета лізингу відповідно до умов договору лізингу, а також має право зазначити в акті всі виявлені недоліки та зазначити, чи впливають вони на порушення функціонування предмета лізингу.

Якщо лізингоодержувач у визначені договором строки не здійснив приймання предмета лізингу та не заявив про відмову від приймання через наявні недоліки, що не можуть бути усунені, предмет лізингу вважається прийнятим.

На цьому етапі лізингоодержувач зобов'язаний забезпечувати функціонування об'єкта лізингу відповідно до його функціонального призначення та інструкцій заводу-виробника, створивши всі необхідні умови для його збереження, виконувати роботи, спрямовані на підтримку його в робочому стані, сплачувати лізингові платежі відповідно до умов договору.

Лізингові операції відображаються в бухгалтерській звітності обох сторін.

Із закінченням строку лізингу відбувається оформлення відносин щодо подальшого використання предмета лізингу.

Після закінчення строку дії договору лізингу та сплати всіх лізингових платежів і викупної суми право власності на об'єкт лізингу переходить до лізингоодержувача. При цьому укладається акт прийому-передачі об'єкта, який фіксує та засвідчує перехід прав власності на об'єкті лізингу до лізингоодержувача. В акті доцільно зазначити розмір залишкової вартості майна та нарахований на нього знос. Ураховуючи, що товарна накладна під час передачі вказаного майна не оформлюється, доцільно відобразити всі її реквізити в акті передачі. Тільки після підписання акту передачі та завершення всіх розрахунків між сторонами дія договору лізингу вважається закінченою.

На підставі вищевикладеного організаційно-економічний механізм управління економічною безпекою суб'єктів господарювання під час здійснення лізингових операцій можливо поділити на шість етапів:

збирання інформації, обробка одержаної інформації, оцінка рівня економічної безпеки, моніторинг основних загроз та розрахунок їх прогнозованих значень, визначення стратегічних альтернатив, їх розробка, реалізація та аналіз ефективності впровадження [7, с. 79].

На першому та другому етапах здійснюється збір інформації. Відповідний фахівець обробляє, систематизує, узагальнює та впорядковує одержану інформацію з використанням прикладних комп'ютерних програм. На третьому етапі, згідно із шістьма складниками економічної безпеки, визначається рівень безпеки за кожним складником і розраховується інтегральний показник.

На наступному етапі проводиться моніторинг основних загроз та розраховується прогнозоване значення показника економічної безпеки. Прогнозування цих показників значною мірою дає змогу здійснювати передбачення, яке ґрунтується на науковому аналізі дійсності, і передбачати тенденції та процеси в майбутньому, а також справитися з негативними ситуаціями, що дасть змогу підвищити рівень економічної безпеки суб'єктів господарювання під час здійснення лізингових операцій.

Для реалізації п'ятого етапу необхідно визначити стратегічні орієнтири щодо виявлених загроз та розробити відповідні заходи. Для високого рівня безпеки пропонується застосувати стратегію розвитку, яка передбачає підтримання існуючого рівня безпеки та використання наявного потенціалу для розвитку підприємства. Середній та низький рівні безпеки вимагають стратегії стабілізації, тобто управління безпекою та відновлення потенціалу підприємства. Для критичного рівня варто використати стратегію виживання, що орієнтується на внесення змін у діяльність підприємства та його структуру. На шостому етапі оцінюється вплив упроваджених заходів, дається загальна оцінка отриманих результатів та формулюються висновки щодо подальшої діяльності підприємства.

Висновки. Наявність надійної системи безпеки суб'єктів господарювання під час здійснення лізингових операцій дає можливість швидко виявити і локалізувати будь-які загрози його діяльності.

Надійний захист економічної безпеки суб'єктів господарювання можливий лише за комплексного і системного підходу до її організації, тому в економіці існує таке поняття, як система економічної безпеки суб'єктів господарювання. Ця система забезпечує можливість оцінити перспективи зростання суб'єкта господарювання, розробити тактику і стратегію його розвитку.

Належний моніторинг і повноцінна діяльність із гарантування економічної безпеки суб'єктів господарювання потребують створення ефективної динамічної системи заходів, спрямованих на досягнення стійкого функціонування і розвитку, своєчасної мобілізації і раціонального використання ресурсного забезпечення в умовах дії зовнішніх і внутрішніх загроз. У разі системного підходу як вхідні впливи розглядають сукупність економічних інтересів, цілей підприємства, загроз, а виходами є різновиди станів суб'єкта господарювання. Організаційно-економічний механізм управління економічною безпекою суб'єктів господарювання під час здійснення лізингових операцій можливо поділити на шість етапів: збирання інформації, обробка одержаної інформації, оцінка рівня економічної безпеки, моніторинг основних загроз та розрахунок їх прогнозованих значень, визначення стратегічних альтернатив, їх розробка, реалізація та аналіз ефективності впровадження.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Алькема В.Г. Система економічної безпеки логістичних утворень : [монографія] / В.Г. Алькема ; ВНЗ « Університет економіки та права «КРОК» ; НДІ пробл. нац. безпеки України. – К., 2011. – 376 с.
2. Гнілицька Л.В. Теоретико-методичні та прикладні основи забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності : [монографія] / Л.В. Гнілицька, А.І. Захаров, П.Я. Пригунов. – К. : Дорадо-Друк, 2011. – 290 с.
3. Грушко В.І. Система економічної безпеки держави на макрота мікрорівнях : [колективна монографія] / В.І. Грушко, В.С. Сідак, В.Г. Алькема. – К. : Університет економіки та права «КРОК», 2012. – 309 с.
4. Економіка підприємства : [підручник] / Й.М. Петрович, А.Ф. Кіт, О.М. Семенів [та ін.] ; за заг. ред. Й.М. Петровича. – Львів : Новий Світ-2000, 2004. – 680 с.
5. Захаров О.І. Теоретичні основи забезпечення економічної безпеки підприємств / О.І. Захаров // Вчені записки університету «КРОК». – 2012. – № 32. – С. 80–86.
6. Калина А.В. Економіка підприємства : [навч. посіб.] / А.В. Калина, А.А. Котвицький, О.З. Стожок. – К. : Знання України, 2007. – 324 с.
7. Камишнікова Є.В. Методика оцінки рівня економічної безпеки металургійного підприємства / Є.В. Камишнікова // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 11(101). – С. 77–82.
8. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство : [монографія] / В.М. Гесць, М.О. Кизим, Т.С. Клебанова [та ін.]. – Харків : ІНЖЕК, 2006. – 240.
9. Соснин А.С. Менеджмент безпеки підприємств : [навч. посіб.] / А.С. Соснин, П.Я. Прыгунов. – К. : Європ. ун-т, 2004. – 357 с.
10. Харченко С.А. Методичні основи розрахунку лізингових платежів / С.А. Харченко // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 4. – С. 188–195.
11. Черкасова С.О. Формування організаційно-економічного механізму управління процесом зміцнення економічної безпеки промислових підприємств / С.О. Черкасова // Економіка: реалії часу. – 2013. – № 2(7). – С. 22–23.
12. Шваб Л.І. Економіка підприємства : [навч. посіб.] / Л.І. Шваб. – Житомир : ЖДТУ, 2004. – 459 с.
13. Шемаєва Л.Г. Забезпечення економічної безпеки підприємства на основі управління стратегічною взаємодією із суб'єктами зовнішнього середовища : [монографія] / Л.Г. Шемаєва. – К. : Національний ін-т проблем економічної безпеки, 2009. – 357 с.
14. Ярочкин В.И. Система безопасности фирмы / В.И. Ярочкин. – М. : Ось-89, 2003. – 352 с.

УДК 338.984

Назарова Т.Ю.
аспірант кафедри менеджменту
зовнішньоекономічної діяльності та фінансів
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»

АНАЛІТИКО-ПРИКЛАДНИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Статтю присвячено дослідженню практичних і методичних аспектів формування та реалізації фінансового потенціалу промислових підприємств. Проведено обґрунтування впливу факторів на формування фінансового потенціалу підприємства. Виявлено складники, які слід урахувати під час формування стратегії управління фінансовим потенціалом промислового підприємства.

Ключові слова: фінансовий потенціал, фінансова діагностика, промислове підприємство.

Nazarova T.Y. ANALYTICAL-APPLIED ASPECTS OF FORMATION AND FINANCIAL CAPACITY INDUSTRIAL ENTERPRISES

Статья посвящена исследованию практических и методических аспектов формирования и реализации финансового потенциала промышленных предприятий. Проведено обоснование влияния факторов на формирование финансового потенциала предприятия. Выявленные составляющие, которые следует учитывать при формировании стратегии управления финансовым потенциалом промышленного предприятия.

Ключевые слова: финансовый потенциал, финансовая диагностика, промышленное предприятие.

Nazarova T.Y. ANALYST-APPLIED ASPECTS OF FORMATION AND FINANCIAL CAPACITY INDUSTRIAL ENTERPRISES

The article investigates the practical and methodological aspects of the formation and implementation of the financial capacity of enterprises. A study of factors influence the formation of the financial capacity of the company. Identified components to consider when forming a strategy for the financial potential of industrial enterprises.

Keywords: financial potential, financial diagnostics, industrial plant.

Постановка проблеми. Складні економічні умови, нестабільна правова база вимагають від промислових підприємств створення такої системи управління, яка б дала можливість ефективно використовувати всі наявні та потенційно можливі фінансові ресурси, швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища і забезпечувати досягнення високих фінансових результатів не тільки в поточному періоді, а й у довгостроковій перспективі. Проблема формування оптимального за своїми складом та розміром фінансового потенціалу промислового підприємства, а також його ефективна реалізація характеризуються надзвичайною актуальністю в сучасних економічних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробкою положень щодо формування фінансового потенціалу займалися багато видатних учених. Зокрема, П.А. Фомин [1] запропонував модель формування фінансового потенціалу в рамках стратегії сталого економічного зростання, яка включає в себе ефект спільної дії фінансового та операційного важелів, комбінування поточних і стратегічних